

Salvador Dalí - Lluís Romero

Les biografies de personatges cèlebres solen deixar mal sabor de boca. Després d'uns primers passos més o menys entenedridors, com els de tots els nens, el personatge cèlebre sent que està dotat per a determinades activitats, les duu a terme -al començament amb poc èxit, sovint enfrontant-se a les estructures familiars o socials- i de mica en mica, contra vent i marea, empès per un convenciment ferm i a còpia d'esforços, va veient reconegut el seu talent, de vegades en l'àmbit internacional per, amb certa precipitació, morir jove i en plenes facultats o bé iniciar una llarga decadència fins a deixar anar l'últim sospir voltat d'una cort d'admiradors d'última hora, d'oportunistes i mercaders que no se'l van prendre seriosament fins que no va ser santificat pel mercat, les institucions i els mèdia. La vida, passió i mort de Salvador Dalí segueix minuciosament tots aquests passos i, potser perquè els escenaris en què es va desenvolupar ens són pròxims, potser perquè el reconeixement -quan va arribar- va superar totes les previsions, potser perquè amb el temps hem acabat assumint alguns dels seus deliris més obsessius, no deixa d'impressionar-nos.

Després de nombrosos i desiguals intents d'aproximació a la peripècia vital de Dalí arriba ara, dins la col·lecció de biografies d'Edicions 62, un llibre de Lluís Romero que resulta interessant per diversos motius. En primer lloc, perquè Romero va mantenir una llarga relació amb Dalí, i quan es tracta de personalitats tan controvertides com aquesta, l'experiència personal del biografiador pot servir per orientar-se en un mar de contradiccions. Lluís Romero és especialista en dalilogia, i ha escrit alguns llibres de referència que tenen en comú un enfocament global: persona, personatge, pintor, escriptor. A *Salvador Dalí*, el llibre que acaba de publicar, la manca de novetats queda compensada per la capacitat de concisió i d'interpretació: com tots els llibres de la col·lecció Pere Vergés, és d'iniciació, i qui vulgui anar més enllà haurà de recórrer a volums més extensos. La bibliografia final, en canvi, contrasta amb el rigor de la resta del llibre: s'atribueix a Edhasa un llibre de DASA, s'esmenten edicions introbables i es passen per alt les de fa pocs anys.

Lluís Romero no és només un especialista, sinó que a més escriu bé, perquè una biografia no funciona si no està ben escrita, per fascinant que sigui el biografiat. Feliçment, i això és una apreciació molt personal, l'autor no practica la mena de prosa notarial que alguns estudiosos anomenen "català estàndard". Una altra particularitat de Romero és que, al mateix temps que ofereix dades al lector, opina i polemiza, i fins i tot corregeix dades d'alguns catàlegs o d'altres llibres, o matisa afirmacions del mateix Dalí a *Vida secreta*, llibre que tothom que tingui dos dits de front llegirà com a "falsa autobiografia" i no com a font digna de crèdit, que és el que han fet alguns soi-dissant especialistes. La faceta de pallaso de Dalí va fer que en ocasions fos difícil

diferenciar la mera ironia de les boutades i de les veritats avançades. Les complicades relacions que va tenir amb la família i particularment amb la seva germana Anna Maria, la influència del grup surrealista en un primer moment i de Gala després i per molts anys, la correlació entre la personalitat del pintor i els temes dels seus quadres, l'exhibicionisme desenfrenat del tímid, la foscor dels últims anys d'agonia, són aspectes sobre els quals Romero escriu, i a partir dels quals esbossa un Dalí que es manté convincent al llarg de les diferents etapes i dels llocs de residència: Figueres, Madrid, París, Nova York, Cadaqués, novament i per sempre Figueres...

Justament a Figueres s'ha considerat majoritàriament Dalí com un personatge estrofolari abans que un pintor, però un personatge que en tot cas va passar a la categoria de geni quan es va convertir en Avida Dollars i va començar a rendir. Actualment hi ha més quadres de Dalí reproduïts a les botigues de Figueres que no pas originals penjats al Teatre-Museu, i l'adjectiu que resumeix la situació no és exactament "surrealista". Amb els seus quadres repartits a tot el món i particularment al Dalí Museum de Cleveland, ens hem de conformar llegint-lo, ja que com a escriptor no hi ha dubte que Dalí és dels millors que ha donat l'Alt Empordà. El seu mètode paranoico-crític resisteix bé el pas dels anys. Desqualificar-lo genèricament per les seves opinions polítiques, religioses i ideològiques en general (d'una coherència, d'altra banda, vaga i dalirant) és exactament tan lícit com fer-ho en el cas de Velázquez o Miquel Àngel. Ara que reposa sota la seva cúpula geodèsica, lluny de Gala i voltat de banyes de rinoceront, col-i-flors, rellotges tous i tapes de wàter, en companyia de Mae West, Abraham Lincoln, Moisès i Venus amb calaixos, ens queden les seves reproduccions, els seus llibres i una opressiva sensació de vergonya col·lectiva.